

květen

červen

červenec

srpen

září

říjen

listopad

prosinec

leden

únor

březen

1 1977 — Třetí festival druhé kultury proběhl

na chalupě Václava Havla **na Hrádečku**.

2 1933 — V r. 1933 založil Konrad Henlein

Sudetoněmeckou vlasteneckou frontu.

4 1991 — Federální shromáždění schválilo

tzv. **lustrační zákon**, podle kterého mohl

každý občan požádat o osvědčení, že nebyl

v době existence komunistické Státní

bezpečnosti jejím spolupracovníkem.

18 1969 — Národní shromáždění schválilo

smlouvu o pobytu sovětských vojsk

v Československu. Tím byla sovětská

okupace země právně naprosto legální.

20 1969 — Gymnastka Věra Čáslavská dala

najevo **nesouhlas s okupací**

Československa. → str. 284

21 1947 — Čs. vláda schválila návrh KSČ

na **mimořádné zdanění milionářů.**

24 1942 — **Poprava 262 Čechů a Češek** jako

odveta za atentát na Heydricha. → str. X

26 1983 — Federální shromáždění **schválilo**

rozmístění sovětských jaderných zbraní

na československém území.

28 1918 — Den **vzniku samostatného**

československého státu

20. října

1969

Tichý

protest Věry

Čáslavské

na olympiádě

v Mexiku

Markéta Bernatt-Reszczyńska

Dne 20. října 1968 dala gymnastka Věra Čáslavská najevo nesouhlas s okupací Československa před miliony diváků na celém světě, když na olympiádě odvrátila hlavu při sovětské hymně.

Na stupních vítězů stála Věra Čáslavská společně se sovětskou gymnastkou Larisou Petrikovou, které rozhodčí přidali body až poté, co Věra Čáslavská získala v prostných více bodů. Hlavu sklonila i při předchozím ceremoniálu předávání medailí v disciplíně kladina, kde bylo vítězství velmi sporně přisouzeno její sovětské soupeřce Natalji Kučinské.

V říjnu 1968 byla Věra Čáslavská celosvětová celebrita. Miliony diváků po celém světě sledovaly její zlaté žně na olympiádě v Mexiku, kde získala čtyři zlaté medaile a dvě stříbrné a její tichý protest proti sovětské okupaci. Její svatba v katedrále vzbudila celomexické šílensství. Při návratu ji na letišti vítali s květinami českoslovenští představitelé a prezident Ludvík Svoboda ji osobně přijal na Pražském hradě. O rok později a dalších dvacet let bylo všechno jinak. Následovala mnohaletá perzekuce za nesouhlas s okupací a podpis prohlášení Dva tisíce slov.

„Ze začátku to byla velká sláva, přivezli jsme medaile a pak se to začalo a já byla pět let bez práce,“ vzpomínala Věra Čáslavská v roce 2014 v rozhovoru pro Pamět národa a vyjmenovala čtyři věci, které jí nastupující normalizační režim neodpustil: „Že jsem neodvolala podpis prohlášení Dva tisíce slov, v Mexiku jsem porazila repre-

zentanty okupantů, vdávala se v kostele a na stupních vítězů odvrátila při sovětské hymně hlavu od okupantské vlajky.“

Druhá nejpopulárnější žena planety vyloučena z TJ Rudá hvězda Strašnice

Vzpomínala také na obrovský tlak, kterému v říjnu 1968 českoslovenští reprezentanti čelili. „Celá republika žila olympiádou, byli jsme jako národ strašně zraněni a všichni k nám vzhlíželi. A my jsme se všichni hrozně snažili dostat ze sebe maximum, abychom závodníky země okupantů porazili.“

K velkému očekávání se přidalo i napětí, zda vůbec budou moci Čechoslováci na olympiádu odjet. Zatímco sověští závodníci odcestovali do Mexika mnohem dříve kvůli aklimatizaci, Moskva povolila československému týmu odletět na posledních chvíli. „Kdyby nám to nepovolili, tak by to umocnilo vědomí, že to byla okupace, a ne bratská pomoc.“

Sportovci národ nezklamali a Československo s třinácti medailím umístilo na sedmém místě v hodnocení zemí, Sovětský svaz skončil druhý za Spojenými státy. Věra Čáslavská vybojovala čtyři zlaté (osmiboj, přeskok, bradla, prostná) a dvě stříbrné (kladina a družstva) a stala se celosvětovou celebritou. Byla vyhlášena sportovkyní roku 1968 a druhou nejpopulárnější ženou planety – za Jacqueline Kennedyovou. K její slávě přispěla i pohádková „olympijská“ svatba s běžcem Josefem Odložilem, která se odehrála den před koncem olympijských her v Metropolitní katedrále mexického hlavního města v obležení stotisícového davu.

„Mám nejcennější medaile, muže svých snů a splnilo se mi přání mít svatbu v této krásné zemi. Ale největším štěstím mého života bylo získat zlaté medaile pro svou zemi,“ řekla tehdy mexickým novi-

nářům. Její vlastenectví ale normalizační komunisté neocenili. Ani to, že po návratu z olympiády věnovala miniaturní čtyř zlatých medailí politikům, s nimiž si spojovala naděje Pražského jaro: prezidentu Svobodovi, tajemníkovi ÚV KSČ Alexandru Dubčekovi, premiérovi Oldřichu Černíkovi a předsedovi ČNR Josefu Smrkovskému.

Když se na absolutní vrcholu rozhodla ukončit svou závodní kariéru, netušila, co ji jako nejslavnější symbol protisovětské okupace čeká. Že se jí bude normalizační režim snažit všemi prostředky zlomit, aby se distancovala od svých dřívějších postojů.

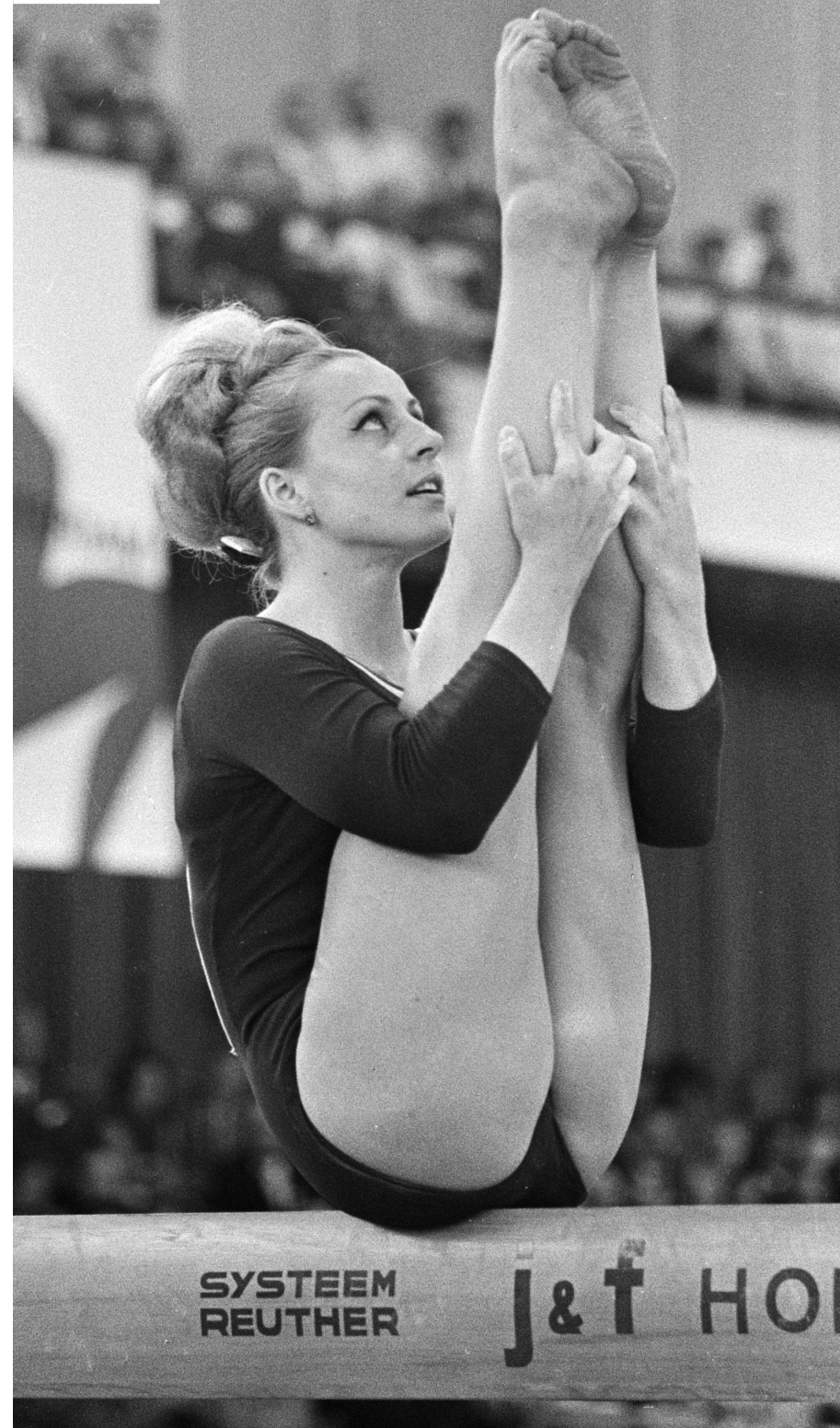
„To už byla Radunka narozená (dcera Radka se narodila v srpnu 1969), když jsem slyšela v rozhlase skandování ‚Ať žije KSČ, Ať žije KSČ‘. Myslela jsem, že to dávají záznam, ale to byla současnost. A pak to nastalo, ta doba temna, doma jsem měla pořád prohlídky a nemohla jsem sehnat práci.“

Její perzekuce dosáhla absurdna v lednu 1971, když držitelku 22 svou mistrovských titulů a osmi zlatých olympijských medailí vyloučila ze svých řad Tělovýchovná jednota Rudá hvězda Strašnice z důvodu nedostatečné spolupráce.

Dobré rady od přátel dostávala na příkaz StB

„Oni mě hlavně chtěli donutit, abych odvolala podpis pod prohlášením Dva tisíce slov, a když to nešlo násilím, tak za mnou posílali, kamarády a lidi, kterým jsem se důvěřovala. Říkali mi: Věro, když to odvoláš, budeš mít klid, budeš moc jezdit po světě, budeš moct dělat trenérku mládeže, budeš si žít báječně,“ vzpomínala na rady, které dostávala od kamarádek a taktně nezminila, že jednou z nich byla také gymnastka Eva Bosáková, její první trenérka, která ji objevila a bez níž by nebylo Věry Čáslavské.

Věra Čáslavská

24. října

1942

Poprava 262

Čechů a Češek

jako odvěta

za atentát

na Heydricha

Markéta Bernatt-Reszczyńska

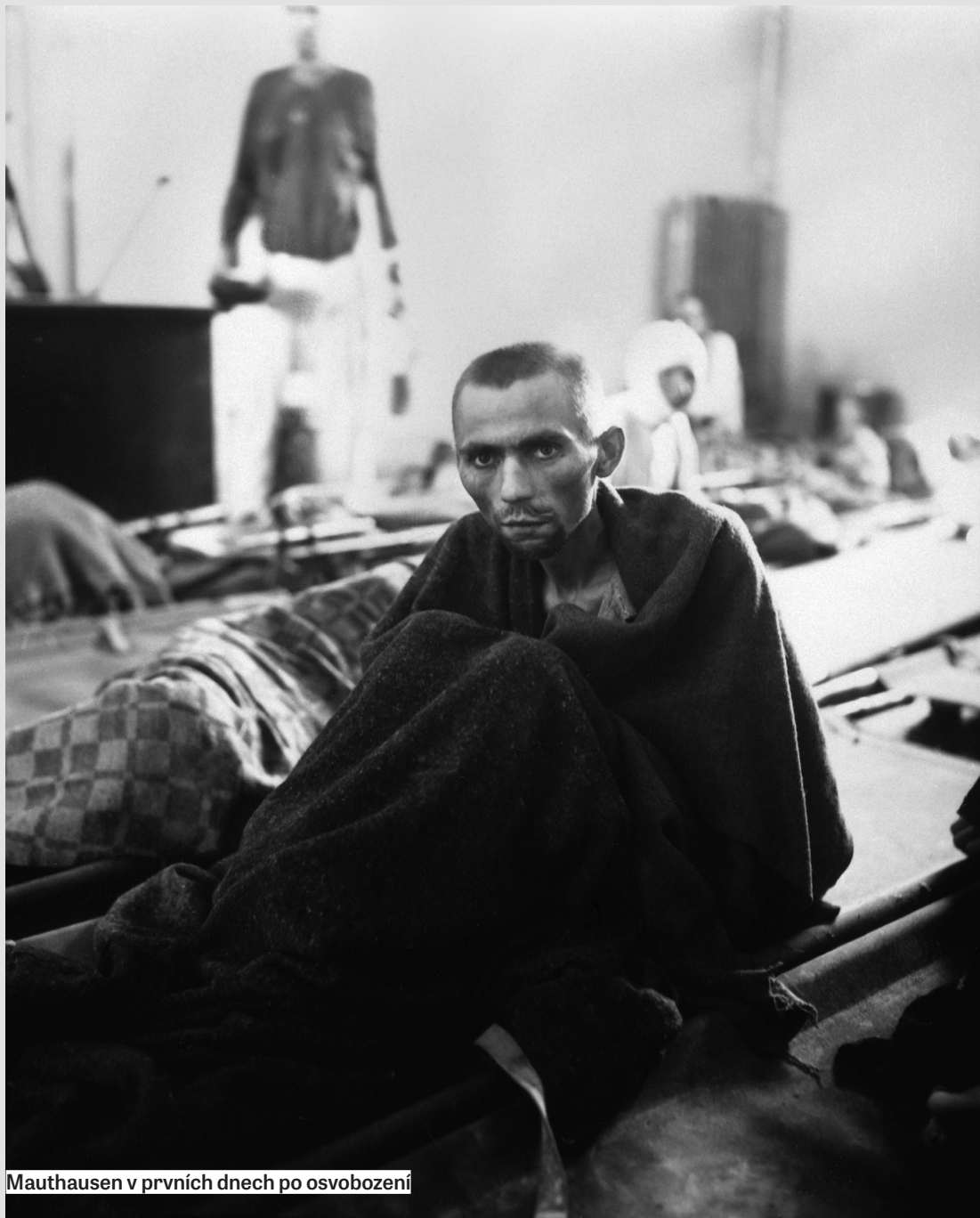
Pomstu nacistů za atentát na Reinharda Heydricha dovršila poprava vlastenců zapojených do spolupráce s výsadkovými skupinami Anthropoid, Silver A, Bivouac, Out Distance, Steel a Intransitive v koncentračním táboře Mauthausen.

Koncentrační tábor Mauthausen vybudovali nacisté po připojení Rakouska k nacistickému Německu v okolí vesnic Mauthausen a Gusen v Horních Rakousích, asi 20 kilometrů východně od Lince. Stal se jedním z největších komplexů pracovních táborů v Němci ovládané Evropě. Hlavní tábory, Mauthausen a Gusen I, byly nejpřísnějšími tábory pro „nenapravitelné politické protivníky Říše.“

První skupina 262 vlastenců z celkového počtu 294 šla na popraviště 24. října 1942. Příbuzní a pomocníci parašutistů z výsadkových skupin byli přivezeni do Mauthausenu z Terezína v domněnání, že je zde čeká lékařská procedura. Po skupinkách byli odváděni do čekárny a svlékárny, kde si je vyzvedávali esesáci v bílých pláštích.

Poprava začala v 8.30 a skončila v 17.42 hod. Každé dvě minuty byl v podzemí Bunkru zavražděn ranou do týla jeden člověk. Dohromady 262 obětí, z toho více než polovina žen. Nevinní lidé, kterým se stala osudná neschopnost odepřít pomoc bližnímu v nouzi.

Jako první šly na řadu ženy. Nacisté pouštěli z gramofonů německé šlágry,

Mauthausen v prvních dnech po osvobození

kteří měly přehlušit výstřely, popřípadě křik odsouzených. Ti procházeli jednu místnost za druhou, až skončili nazi v místě, kde stál výškoměr. Nic netušící vězni byli vyzváni, aby vstoupili pod výškoměr. Nemohli vidět malou díru, kterou byla protažena hlaveň pistole pod ním. Usmrcila je jedna rána do týlu a jejich těla odvečena do vedlejší místnosti, kde usmrčeným esesáci trhali zlaté zuby. Pokud vězeň ještě žil, ubili ho železnou tyčí.

Uvězněné děti

Součástí pomsty českým vlastencům bylo uvěznění jejich dětí. Aniž by věděly, co se stalo s jejich rodiči, strávily tři roky v internaci v Praze a ve Svatobořicích u Kyjova. Eva Merclová se svou mladší sestrou Hanou patřily mezi 46 těchto dětí.

Až po válce se dozvěděla, že maminku Miladu Hejlovou nacisté popravili v Mauthausenu 24. října 1942 spolu s dalšími 261 českými vlastenci a tatínka Františka Hejla 26. ledna 1943 v další skupině 31 spolupracovníků parašutistů. Jako posledního popravili Františka Pecháčka 3. února 1944.

Narodila se v roce 1931 v rodině Františka a Milady Hejlových v pražských Strašnicích, kde chodila do školy. Oba rodiče se angažovali v Sokole a na začátku nacistické okupace se zapojili do odbojové sokolské skupiny Jindra. Mezi její aktivity patřila také podpora parašutistů, kteří chystali atentát na Heydricha. František Hejl dostal na starosti ústupovou cestu parašutistů po atentátu v oblasti ulice Na Poříčí.

Na stopu rodičů Evy přišlo gestapo sedm týdnů po atentátu. 14. července 1942 je zatklo a jedenáctiletá Eva a její o tři roky mladší sestra Hanka zůstaly bezprizorní na zahradě před domem se zapečetěným bytem. Večer za nimi přišla babička a do konce prázdnin se dívek

ujali přátelé z Jaroměřic nad Rokytou. „Vracely jsme se 28. srpna a na nádraží nás čekala babička, strýček a gestapo. A rovnou na nádraží nás sebrali a odvezli nás na Jenerálku.“

Gestapo zdrcené babičce neřeklo, kam děti odváží, dali jí jen příslib, že jim bude smět psát a posílat balíčky. Svě slovo nedodrželi. Jen neúnavným pátráním a chozením babička zjistila, že jsou uvězněné na Jenerálce.

Zhoubné nicnedělání

Zámeček Jenerálka v Dejvicích sloužila jako útulek pro invalidy z první světové války. Gestapo zámeček zabralo a postupně sem odvečlo 46 dětí rodičů popravených po atentátu na Heydricha. Děti ve věku od dvou do šestnácti let bydlely v jednom křídle pod dozorem sester německého Červeného kříže bez možnosti návštěv příbuzných.

Denní režim byl přesně daný, děti ale neměly žádný zvláštní program. Vyučování bylo zakázáno a děti měly být drženy v duši devastující pasivitě. Snažily se proto zabavit hrami bez hraček, zpíváním písniček, vyprávěním, kuchyňskými pracemi či prací na zahradě. Starší děti se staraly o mladší, svěřenkyň Evy byla malá Alenka Malinová. Později vedení tábora povolilo harmoniku, knihy, a dokonce i hraní divadla.

Na Jenerálce děti zůstaly do dubna 1944, poté byly převezeny do Svatobořic na Moravě, poblíž Kyjova. „Svatobořice byly zřízeny jako tábor pro rukojmí těch vojáků, kteří odešli do zahraničních armád. Rodina generála Hasala, Klapálka a další známá jména, třeba i bratr Jiřího Voskovce.“

Ve Svatobořicích se dětem dostalo pozornosti internovaných dospělých, zejména profesorky Miroslavy Markové a profesora Zdeňka Loudy, kteří si po příjezdu děti uvědomili zhoubný vliv

nečinnosti. Bez ohledu na vlastní ohrožení dělali vše možné, aby děti uchránili před zpustnutím. Chlapcům se snažili zajistit aktivitu, děvčatům něhu a všem náhradu rodičovské péče.

Když se v dubnu 1945 přiblížila k Hodonínu Rudá armáda, Němci propustili asi polovinu vězňů a zbytek spolu s dětmi přepravili do Plané nad Lužnicí. „V té Plané to byl bývalý pracovní tábor, zavšivený, hrozný, spousta blech, něco děsného... A tam jsme byli až do května 1945. V so-

a nastoupila do národního podniku Potrubí, ve kterém setrvala, byť pod různými názvy, až do důchodu.

V roce 1998 se zapojila do činnosti Svazu bojovníků za svobodu v Praze 6, který vznikl se Svazu protifašistických bojovníků. Postupem času uplatnila i svoje znalosti a zkušenosti v oboru účetnictví a ekonomiky, když ve výboru nastoupila ve funkci hospodářky.

Pouto mezi vězňenými dětmi přetrává dodnes. Do smrti profesorky Mar-

„Všem těm statečným a úžasným lidem, kteří se ze všech sil snažili nahradit svatobořickým dětem ztrátu rodičů, a pomohli jim tak prožít plnohodnotný život, patří velký dík.“

botu 5. května přišli místní lidé a přinesli jídlo.“ Několik dní byly děti s profesorkou Markovou ubytovány v místním hostinci a 12. května se vrátily do Prahy, kde na ně čekali příbuzní. Zprávu o jejich návratu totiž vysílal rozhlas.

„My jsme naštěstí měly babičku, která nás potom dále vychovávala a pečovala o nás. Měla vilku na Žižkově, tak tam jsme pak bydlely, vystudovaly jsme. Bylo jí čtyřiašedesát, když jsme přišly. Z dnešního hlediska to není žádný věk, ale stejně, vychovávat dvě holky, čtrnáct a jedenáct let.“

Babičce také připadla velmi smutná úloha: povědět sestrám o smrti jejich rodičů. Ukázala jim úmrtní oznámení poslaná z Mauthausenu.

Život šel dál

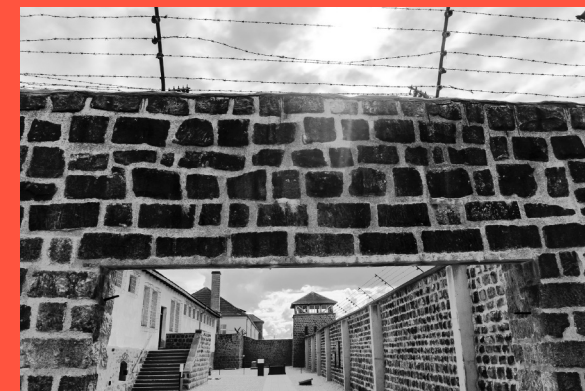
Eva vystudovala obchodní akademii v Resslově ulici (bývalá Československá obchodní akademie Dr. Edvarda Beneše) a rok po maturitě se vdala, měla syna

kové v roce 1969 se scházely v jejím bytě ve Střešovicích, v posledních letech se „parta ze svatobořického kinderheimu“ několikrát sešla v Plané nad Lužnicí. Pevnou součástí jejich víkendového pobytu byla vždy vyjížďka do Turovce za paní hostinskou, která se navždy zapsala do dětských srdcí: „To už byla stará paní, ale působila tam její dcera a vždycky nás velmi mile přijaly.“

Svatobořické děti věnovaly paní hostinské list se všemi jmény a poděkováním za veškerou péči, kterou jim na konci války poskytla. Záramovaný visí v hostinci dodnes.

Eva v táboře ve Svatobořicích

Koncentrační tábor Mauthausen

Výškoměr z výstavy Paměti národa z roku 2012, která v kulisách koncentračního tábora na Karlově náměstí připomínala 70. výročí atentátu na Heydricha